

«ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ» ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΠΕΘΕ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Ευανάγνωστο και τελετουργικό

Ορίστε, επιτελους, και μια παράσταση αρχαίου δράματος που άξιζε τον κόπο να δει κανείς: «Ιφιγένεια εν Ταύροις», του Ευριπίδη (ΔΗΠΕΘΕ Καλαμάτας). Είναι να απορεί κανείς πώς, με τα τόσα απερίγραπτα «φέσια» που τρώμε κάθε καλοκαίρι από κάθε τουρίστα, τυχάρπαστο σταρ-καλλιτέχνη, ξεφυτρώνει πού και πού και κάτι της προκοπής. Εδώ, όπως πάνε τα πράγματα, κινδυνεύουμε είτε να μισήσουμε καθετί που έχει να κάνει με την αρχαία θεατρική γραμματεία είτε να ξεχάσουμε τι πάει να πει ωραίο και υψηλό.

Του Σάββα Πατσάλδη,
καθηγητή θεατρολογίας ΑΠΘ

Βέβαια, σε δημοκρατία ζούμε και είναι αναφαίρετο δικαίωμά του καθενός να βγει και να εκθέσει τις απόψεις του και ενδεχομένως να εκτεθεί. Στο κάτω κάτω, η κάθε μορφή τέχνης δεν ήταν ποτέ μονόδρομος. Πάντοτε αποζητούσε τον πλουραλισμό για να υπάρχει και η ανάλογη πρόοδος. Ποτέ δεν άνθισε καλή τέχνη σε περίοδο εφησυχασμού. Η αίρεση ήταν και είναι δείγμα υγείας. Ένα must. Το πρώτο γράμμα της καλλιτεχνικής αλφαβήτας. Και για να λέμε τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη, τη μεγαλύτερη ζημιά στην αναβίωση της αρχαίας τραγωδίας δεν την έκαναν οι ασεβείς πειραματιστές, όπως διατείνονται κάποιοι, αλλά οι τάχα μου θεματοφύλακες της αρχαίας γραμματείας. Και από τέτοιους, δόξα τω Θεώ, έχουμε πολλούς στον τόπο μας. Αυτοί τη στραγγάλισαν τόσο επάνω στη σκηνή όσο και μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας.

Όπως και νά 'χει το θέμα, το αρχαίο δράμα, ανεξάρτητα από τις ερμηνές και τις προτιμήσεις του οποιουδήποτε, δεν τιθασεύεται εύκολα ούτε εγκλωβίζεται στη μία ερμηνεία. Δεν υπάρχει η απόλυτη ορθή προσέγγιση. Κάθε προσέγγιση, εφόσον έχει ερείσματα μέσα στο κείμενο και πάνω στη σκηνή, είναι έγκυρη. Το αρχαίο δράμα, όπως κάθε μεγάλο δράμα, αποβάλλει τις αυθεντίες, τους ξερολες. Θέλει άτομα ταπεινά, ανήσυχτα, άτομα που ψάχνονται, που διαρκώς απορούν, που ερωτούν και διερωτώνται για το επίκαιρο αλλά και το ανεπίκαιρο του λόγου τους.

Και μου άρεσε η παράσταση της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» από το ΔΗΠΕΘΕ Καλαμάτας, σε σκηνοθεσία Στ. Τσακίρη, όχι γιατί είχε κάτι πρωτόγνωρο να μας δείξει, κάτι πειραματικό και τολμηρό, αλλά πολύ απλά γιατί και άποψη είχε και ψαγμένη ήταν, και όλα αυτά φάνηκαν. Αντί του γνώριμου συνωστισμού κοινοτοπιών, ψευδοτραγικών κραυγών, ξύλινων λόγων, άσκοπων κινήσεων, αμήχανων και εμβολωματικών λύσεων, ο Τσακίρης ενορχήστρωσε με προσοχή σώματα και λόγους σε μια σκηνική

πρόταση με ευανάγνωστους τόνους και ημιτόνια.

Η «Ιφιγένεια εν Ταύροις» δεν είναι έργο εύκολο. Έχει τις δικές του προβληματικές ιδιομορφίες, μια από τις οποίες θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι και η «περίεργη» προθυμία της Ιφιγένειας να εξαπατήσει το βασιλιά Θόα, για να μπορέσει να φύγει με τον αδελφό της Ορέστη και τον Πυλάδη, παίρνοντας μαζί της και το ξόανο της θεάς. Γι' αυτό και δε μας εκπλήσσει που ο Γκέτε στη δική του «Ιφιγένεια» βάζει τον Πυλάδη να σκαρφιστεί το τέχνασμα της εξαπάτησης, παρόλο που στην αρχή είναι η η Ιφιγένεια αυτή που εκδηλώνει την επιθυμία να το πράξει. Όμως, ο Ευριπίδης έχει το δικό του αφηγηματικό τρόπο. Η Ιφιγένεια, για να σώσει το μητροκτόνο αδελφό της, φτάνει στα άκρα, καταφεύγει σε τεχνάσματα σαν και εκείνα που είχε σκαρφιστεί κάποτε ο Οδυσσεύς για να τη σύρει στην Αυλίδα, θυσιά στους θεούς, οργανώνει μια «απαγωγή θεάς», εξαπατά έναν αθώο. Ο Ευριπίδης εκλογικεύει το μύθο, τον γειώνει.

Πολλοί ονόμασαν το έργο τραγωδία του νόστου. Σωστό. Είναι όμως και κάτι άλλο: ένα ξεκάθαρο μελόδραμα και μάλιστα πολύ αποτελεσματικό. Και τι δεν έχει που να ικανοποιεί τους φίλους του είδους: σασπένς, καταδίωξη, μεταμφιέσεις, παρεξηγήσεις, χαμένα αδέρφια που ξανασυναντιούνται, περιπέτεια, εξωτισμό, μυστήριο, έντονα συναισθήματα φιλίας και αγάπης που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή των πρωταγωνιστών, εκπληκτικό τάμινγκ, απόκάλυψη της αλήθειας σε δόσεις, μυατικά, γράμματα κ.ο.κ.

Ο Τσακίρης, στην προσπάθειά του να παντρέψει τα μελοδραματικά στοιχεία του έργου με την τελετουργία, τα πήγε μια χαρά. Η σύλληψή του είχε συνέπεια και αναγνωρίσιμο ύφος. Βρήκε στη μουσικότητα των σωμάτων τη μουσικότητα του λόγου, των συναισθημάτων, των πράξεων. Βρήκε τους τρόπους ώστε να λειτουργήσει η σήμανση του στίχου και έτσι να ακουστεί και η μελοδραματική μυθιστορία.

Πεντακάθαρη και δυνατή η φιγούρα που ζωντά-

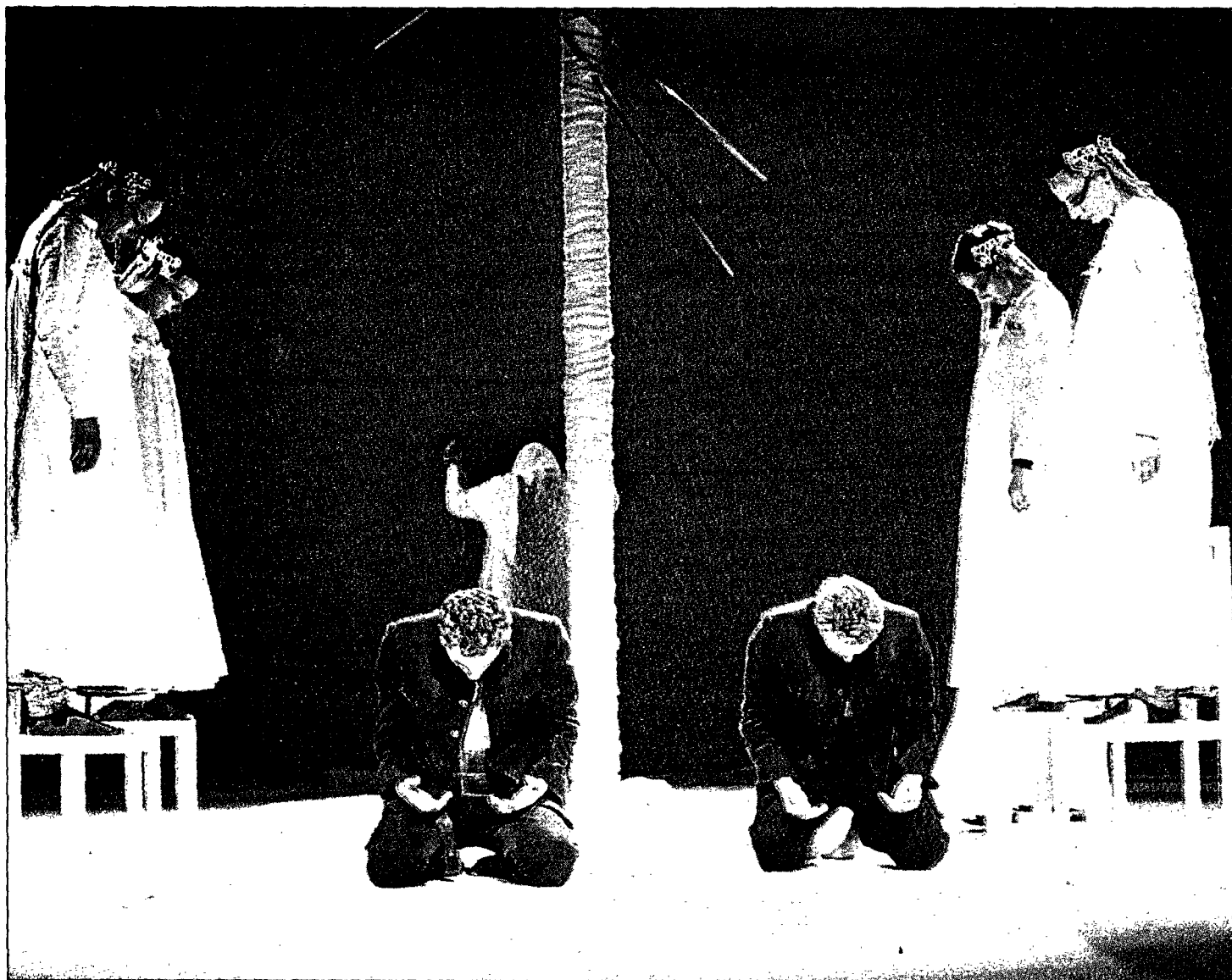
νεψε η Μ. Σοντάκη ως Ιφιγένεια. Ανθρώπινη και απόκοσμη μαζί. Εκτακτος ο Ορέστης του Σιακαρά, άρθρωσε τον πόνο και την αγωνία του μέσα από ένα σώμα που βίωνε κάθε λέξη, κάθε πράξη, ακόμη και τη σιωπή. Χρωμάτιζε τον κόσμο γύρω του με όλες τις αναγκαίες πινελιές. Αξιος σύντροφός του ο Γ. Τσαπόγας-Πυλάδης. Μαζί κατάφεραν να συνδυάσουν την αληθοφάνεια και το στιλιζάρισμα, το οικείο με το αλλόκοτο. Ο ευανάγνωστος Αγγελος του Γ. Κορμανού άφησε να φανούν ορισμένα σημαντικά στοιχεία του έργου. Ο Α. Κουτσουρέλης ως Θόας εντός ύφους. Χωρίς να «ζει» τα λεγόμενα τα έδωσε με τρόπο αρκούτως δραματικό.

Όσο για το χορό των τεσσάρων (μόνο) γυναικών (Καμηλάρη, Κόκκαλη, Σπανουδάκη, Πέτκου), κινήθηκε τελετουργικά σε σχηματισμούς νηφάλιους, συνετούς και πάνω από όλα μέσα στο πνεύμα του έργου. Χόρεψε και τραγούδησε χωρίς υστερίες και άσκοπες σπασμωδικές κινήσεις και περιπλανήσεις.

Ο Μετζικώφ δούλεψε με βάση το μαύρο και άσπρο, οπτικοποιώντας έτσι και τις μελοδραματικές εντάσεις, που και αυτές εκδηλώνονταν πάντα με βάση μια αντιπαραθετική λογική.

Πολύ ενδιαφέροντα τα μουσικά ακούσματα που σχολίαζαν καίρια τη δράση, και ιδιαίτερα τις πολύ συγκινησιακές, συναισθηματικά φορτισμένες στιγμές, αλλά και έφερναν επί σκηνής το πολυπολιτισμικό προσώπιο της παράστασης, με λίγη Ελλάδα, λίγη Ανατολή, λίγη ορθοδοξία. Παγανισμός και χριστιανισμός, το «ιδιον» και το «αλλότριον» σε μια γόνιμη σύγχρονη συνένωση.

Συμπερασματικά, μια παράσταση συνόλου που δεν είχε τελικά την ανάγκη να στηριχτεί στις πλάτες κανενός «σταρ». Μια αξιοπρεπής παράσταση που, δυστυχώς, δεν τίμησε ο κόσμος, ο οποίος φαίνεται πως χωρίς σταρ δεν μπορεί να δει τραγωδία. Καλά του κάνουν λοιπόν τα διάφορα σχήματα και τον φλομώνουν με σταρ και σταρλίτσες της συμφοράς. Αυτά θέλει, αυτά του δίνουν.

Σκηνή από την παράσταση της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» στο Θέατρο Δάσους από το ΔΗΠΕΘΕ Καλαμάτας